

Mezinárodní obchodní operace

Téma: Řízení rizik v mezinárodním obchodě

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Ing. Radka Bauerová, Ph.D.

Přednáška č. 11

12. 12. 2024

Obsah přednášky

1. Řízení rizik v mezinárodním obchodě
2. Matice rizik
3. Nástroje zabezpečení se proti rizikům
  - Ekonomický význam a právní rámec pojištění rizik
  - Druhy pojištění rizik v mezinárodním měřítku

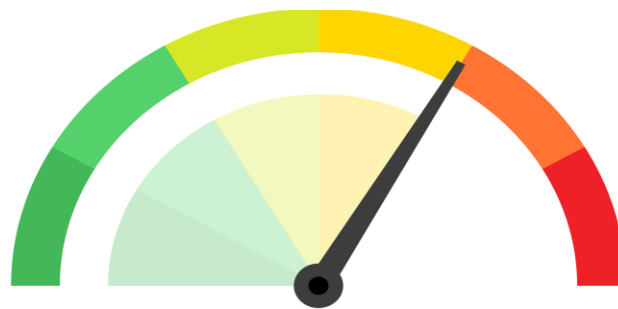
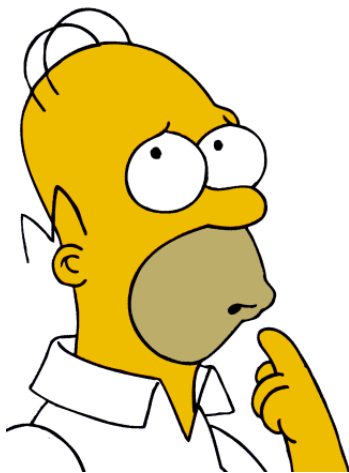
Řízení rizik v mezinárodním obchodě

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

1. Řízení rizik v mezinárodním obchodě

**Jaké typy rizik si pamatujete
z minulé přednášky?**

RISK

**Jaké máme úrovně rizik a podle
čeho do nich rizika řadíme?**

ŘÍZENÍ RIZIK V MEZINÁRODNÍM OBCHODĚ

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Vyžaduje vytvoření **preventivních opatření**, která zabrání ztrátám a zejména vzniku nedobytných pohledávek.
- Preventivní opatření spočívají v **identifikaci rizikových faktorů souvisejících s vývozem nebo vstupem na zahraniční trh** (Svatoš et al., 2009).

ANALÝZA PODNIKATELSKÝCH RIZIK

Analýza rizik před
odesláním zboží

Analýza rizik po
odeslání zboží

ŘÍZENÍ OBCHODNÍCH RIZIK

- Výrobní rizika, rizika neodstranění a platební rizika.
- Na základě jejich vyhodnocení jsou formulovány **platební podmínky**.
- Tato rizika lze **přenést na třetí stranu** (forfaiting a faktoring).

ŘÍZENÍ TERITORIÁLNÍCH RIZIK

- Týkají se především ekonomické, politické, sociální a přírodní situace v dané zemi.
- Předejít nebo omezit velkou ztrátu lze vhodnou **teritoriální diverzifikací obchodních, úvěrových a investičních aktivit vývozce**.

CO JE TO RATING A K ČEMU SLOUŽÍ?

Řízení rizik v mezinárodním obchodě

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

1. Matice rizik

MATICE RIZIK

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Manažeři mohou pro znázornění úrovně rizika použít následující základní tabulku. V následující tabulce jsou rizika hodnocena v globálních faktorech charakteru. Podniky musí při hodnocení posuzovat ty faktory, které je mohou ovlivnit, ať už z vnějšího, nebo vnitřního prostředí.

		DOPAD			
		Nízký	Střední	Vysoký	Extrémní
PRAVDĚPOD OBNOST	Nízká	J	I, L	K	
	Střední		G	H	
	Vysoká		F	B, C, D, E	
	Extrémní				A

- A. Extrémní povětrnostní jevy
- B. Kybernetické útoky
- C. přírodní katastrofy
- D. Vodní krize
- E. Nedobrovolná migrace velkého rozsahu
- F. Podvody s daty nebo krádeže
- G. Selhání státní správy
- H. Výpadek kritické informační infrastruktury
- I. Šok v cenách energií
- J. Selhání finančního mechanismu nebo instituce
- K. Zhroucení nebo krize státu

Zdroj: Blyth, 2008; The Global Risks Landscape 2019; vlastní zpracování

Nízké riziko

Střední riziko

Vysoké riziko

Extrémní riziko

MATICE RIZIK – týmová práce

V týmu **sestavte matici rizik** pro případ realizace obchodní operace mezi firmou z ČR a firmou z Madagaskaru – pokračování úkolu z minulé přednášky.

V matici rizik uveďte mimo specifická rizika, spojená s realizací obchodní operace s danou zemí, **také následující rizika:**

- A. Extrémní povětrnostní jevy
- B. Kybernetické útoky
- C. přírodní katastrofy
- D. Vodní krize
- E. Podvody s daty nebo krádeže
- F. Selhání státní správy
- G. Výpadek kritické informační infrastruktury
- H. Šok v cenách energií
- I. Selhání finančního mechanismu nebo instituce
- J. Zhroucení nebo krize státu

RIZIKA OBCHODNÍCH OPERACÍ V ROZVOJOVÝCH ZEMÍCH

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OPAVĚ
FAKULTA V KARVINĚ

Pojmenujte hlavní rizika provádění obchodních operací mezi Českou republikou a Madagaskarem (rozvojový zemědělský stát).

Počet obyvatel: **31 mil.** (zdroj Businessinfo.cz)

Nejkratší vzdálenost (vzdušnou čarou) je mezi Prahou a Madagaskarem 8 425,96 km

Dohoda o hospodářském partnerství (Economic Partnership Agreement between the EU and Madagascar, Mauritius, Seychelles and Zimbabwe)

		DOPAD			
		Nízký	Střední	Vysoký	Extrémní
PRAVDĚPOD OBNOST	Nízká				
	Střední				
	Vysoká				
	Extrémní				

MATICE RIZIK – vyhodnocení týmové práce

SLEZSKÁ

- 1) Jaká **další rizika** jste identifikovali?
- 2) **Kam** jste rizika v rámci matice rizik **umístili**?
- 3) **Shodli jste se** na umístění v rámci Vašeho týmu jednoznačně?
- 4) **Jaký je význam matice rizik** při plánování obchodních operací v zahraničí?

Umístění v rámci matice rizik

A. Extrémní povětrnostní jevy	infrastruktury
B. Kybernetické útoky	H. Šok v cenách energií
C. přírodní katastrofy	I. Selhání finančního mechanismu nebo instituce
D. Vodní krize	J. Zhroucení nebo krize státu
E. Podvody s daty nebo krádeže	
F. Selhání státní správy	
G. Výpadek kritické informační	

Další rizika

Řízení rizik v mezinárodním obchodě

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

1. Nástroje zabezpečení se proti rizikům
  - Ekonomický význam a právní rámec pojištění rizik
  - Druhy pojištění rizik v mezinárodním měřítku

- Problémy, s nimiž se obchodníci museli vypořádat, vedly k vytvoření **společných pravidel pro rozdělení rizik** (spojených se ztrátou zboží, převodem vlastnického práva, povinností platit za přepravu a pojištění a odpovědnosti za další náklady. → Byly základem pro vnitrostátní pravidla (soudní i legislativní) a novější mezinárodní pravidla stanovená jak samotnými obchodníky, tak smlouvami mezi vládami. (Brand, 2018)

Způsoby zajištění obchodních závazků:

- **použití cenově-dodavatelských podmínek** k rozdělení rizik a závazků,
- **úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží** (stanovuje povinnosti kupujícího, prodávajícího a nároky jedné či druhé strany v případě porušení povinností ze strany kupujícího nebo prodávajícího),
- **bankovní záruka,**
- **obchodní zajišťovací prostředky** u kupních smluv (například smluvní pokuta, zástavní smlouvy, zajištění závazků převodem práva, zajištění postoupením pohledávky),
- **služby pojišťoven** v případě rizikových transakcí.

STRATEGIE A NÁSTROJE ZAJIŠTĚNÍ PROTI VÝKYVŮM SMĚNNÝCH KURZŮ

K zajištění proti rizikům se využívají následující nástroje derivátů, které slouží k řízení rizika kolísání směnných kurzů (Singh, 2009):

- **forwardový kontrakt**, což je dohoda mezi dvěma korporacemi nebo korporací a bankou, zpravidla mimoburzovní (obchodování neprobíhá pod záštitou oficiální instituce) nebo soukromě sjednané "obchody,, (v určitý čas v budoucnosti za určitou cenu stanovenou v současnosti)
- **futures kontrakt**, který je dohodou mezi dvěma stranami o nákupu (prodeji) něčeho za předem stanovenou cenu. S futures kontrakty se obchoduje na burze a jsou regulované a standardizované,
- **opční smlouva** je dohoda mezi kupujícím a prodávajícím, která dává kupujícímu opce právo koupit nebo prodat určité aktivum k pozdějšímu datu za dohodnutou cenu. Opční kontrakty se často používají při obchodech s cennými papíry, komoditami a nemovitostmi,
- **swapová smlouva** je smlouva zaměřená na budoucnost, kterou se dva hospodářské subjekty zavazují vyměnit si buď dohodnutá příslušná aktiva, nebo peněžní toky za předem stanovených podmínek.

EKONOMICKÝ VÝZNAM A PRÁVNÍ RÁMEC POJIŠTĚNÍ RIZIK

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Každý nositel rizika rozhoduje nejen o tom, jaká rizika ponese, ale také o tom, zda ponese finanční ztráty.
- Dvě základní možnosti
  - Pokrýt rizika z **vlastních zdrojů**
  - Využít k jejich krytí **cizí zdroje**

Pojištění je finanční služba, která je založena na přenosu rizika na specializovanou instituci. Tato instituce bere rizika na vědomí a jako součást infrastruktury ekonomiky zajišťuje finanční eliminaci negativních důsledků nepředvídaných událostí.

Co je výhodou pojištění a na jakém principu je založeno?

DRUHY POJIŠTĚNÍ RIZIK V MEZINÁRODNÍM MĚŘÍTKU

SLEZSKÁ

Tři základní formy pojištění:

- Zákonné pojištění
- Povinné smluvní pojištění
- Pojištění dobrovolné

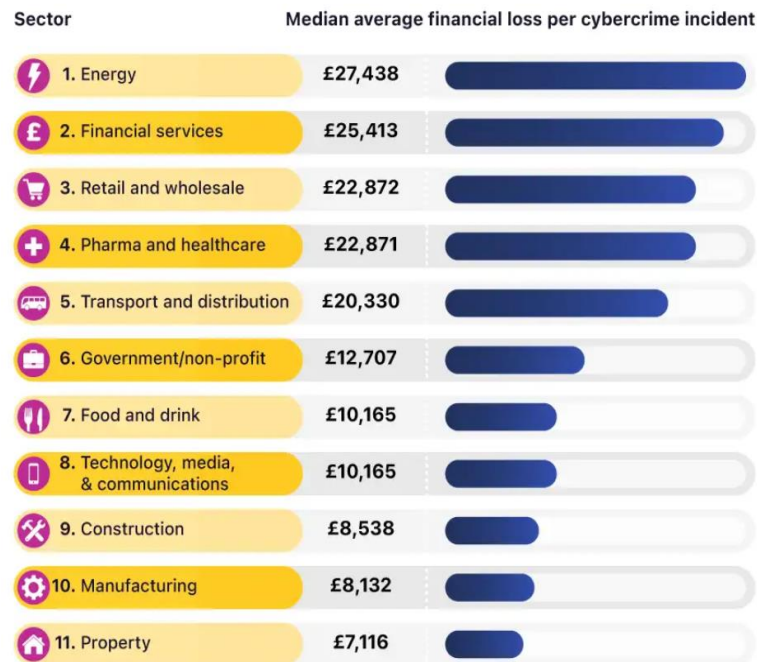
Tři základní skupiny v rámci pojistného odvětví:

- Pojištění majetku
- Pojištění odpovědnosti
- Pojištění osob

Specifické druhy pojištění mezinárodních rizik:

- Námořní pojištění
- Krytí politických rizik prostřednictvím „Overseas Private Investment Corporation“
- Pojištění úvěrových rizik

Obrázek č. 1: Medián průměrné finanční ztráty na jeden incident kyberkriminality (UK)

Zdroj: <https://www.money.co.uk/business/business-insurance-statistics>

NÁMOŘNÍ POJIŠTĚNÍ

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Námořní pojištění má dva typy krytí:

- **námořní pojištění**, které chrání zboží během přepravy v zámoří nebo během dočasného pobytu v přístavu,
- **vnitrozemské námořní pojištění**, které kryje riziko přepravy zboží po vnitrozemských vodních cestách, železničních tratích, kamionových linkách a leteckých společnostech.

Námořní pojištění se obvykle prodává ve třech formách s různým krytím (Dlabay a Scott, 2005):

- **základní krytí** poskytující ochranu před riziky, jako jsou námořní škody, požáry, výbuchy a hurikány,
- **široké krytí** zahrnující základní krytí a navíc krádež, loupež, nedodání, rozbití a únik
- **krytí všech rizik** zahrnující jakoukoli fyzickou ztrátu nebo poškození způsobené vnější příčinou, s výjimkou rizik spojených s válkou.

Orientační
úroveň je 3 %
z hodnoty
zboží. (DB
SCHENKER,
2023)

POJIŠTĚNÍ MAJETKU

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Firmy jako vlastníci majetku čelí třem hlavním rizikům, které lze pojistit (Dlabay a Scott, 2005):

- **Ztráta nemovitého majetku** – pojištění se týká staveb trvale spojených s pozemkem, jako jsou továrny, obchody, garáže a kancelářské budovy. Pro případ ztráty nebo poškození požárem, úderem blesku, větrem, krupobitím, výbuchem, vandalismem a havárií nebo pádem letadel a motorových vozidel.

- **Ztráta osobního majetku** – majetek, který není spojen s pozemkem, například ztráta nebo poškození kancelářského nábytku, strojů, zařízení a zásob.

- **Finanční odpovědnost za újmu nebo škodu** – pojišťuje se odpovědnost za finanční náklady na cizí ztráty nebo újmy (například se může jednat o zákazníky, hosty společnosti, zaměstnance a další osoby, které mohou být zraněny v prostorách podniku nebo o zástupce společnosti, který poškodí cizí majetek).

POJIŠTĚNÍ POLITICKÝCH RIZIK

SLEZSKÁ

Pojištění kryje politické události, včetně přímých a nepřímých opatření hostitelských vlád, které mají negativní dopad na investice a nejsou řádně kompenzovány:

- **Vyvlastnění** – pojištění rizik chrání před ztrátami způsobenými kroky hostitelské vlády, které mohou omezit nebo eliminovat vlastnictví nebo kontrolu (přímé konfiskace, vyvlastnění a znárodnění).
- **Nekonvertibilita měny a omezení převodu** – pojištění chrání před ztrátami vyplývajícími z nemožnosti investora převést místní měnu na cizí měnu a převést ji z hostitelské země. Obvykle se krytí vztahuje na přerušení výplaty úroků nebo repatriaci kapitálu či dividend v důsledku měnových omezení. Nepokrývá riziko devalvace.
- **Politické násilí** – chrání před důsledky války, terorismu a občanských nepokojů a to před ztrátami vyplývajícími ze škod na hmotném majetku nebo přerušení podnikání.

Příklad konfiskace: V poválečné ČSR: „12/1945 Sb. Dekret presidenta republiky ze dne 21. června 1945 o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa“

POJIŠTĚNÍ ÚVĚROVÉHO RIZIKA

SLEZSKÁ

- Pojištění úvěrového rizika poskytuje **krytí pro případ ztráty z nezaplacení dodaného zboží**.
- Je k dispozici například prostřednictvím soukromého sdružení „Foreign Credit Insurance Association (FCIA), které pojišťuje americké vývozce. FCIA umožňuje vývozcům poskytovat úvěry zahraničním odběratelům a kryje 100 % ztrát z politických důvodů (válka, zabavení majetku, nekonvertibilita měny). Dále kryje až 95 % obchodních ztrát, jako je neplacení z důvodu platební neschopnosti nebo neplnění závazků.
- V EU existují **soukromí pojistitelé**, kteří nabízejí krátkodobé pojištění domácích a vývozních úvěrů pokrývající „tržní“ riziko. Existují také **státní agentury pro vývozní úvěry (ECA)**, které poskytují střednědobé a dlouhodobé pojištění na účet státu v rámci podmínek Ujednání OECD o státem podporovaných vývozních úvěrech.

KONTROLNÍ OTÁZKA NA ZÁVĚR

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Jak byste snížili riziko kolísání měnových kurzů?

FORWARDOVÝ KONTRAKT

FUTURES KONTRAKT

OPČNÍ SMLOUVA

SWAPOVÁ SMLOUVA

Řízení rizik v mezinárodním obchodě

➤ SHRNU TÍ

- Východiskem řízení obchodních rizik je odpovídající formulace platebních podmínek. Řízení teritoriálních rizik se pak zaměřuje na vhodnou teritoriální diverzifikaci obchodních, úvěrových a investičních aktivit vývozce.
- Způsoby zajištění plnění obchodních závazků mohou zahrnovat různé možnosti, mezi které řadíme využití cenově-dodavatelských podmínek pro rozdělení rizik a závazků, Úmluvu OSN o prodeji, bankovní záruky a komerční způsoby zajištění v kupních smlouvách. Dalším způsobem zajištění plnění obchodních závazků je pojištění.
- Pojistná odvětví se dělí na pojištění majetku, pojištění odpovědnosti a pojištění osob.
- Hlavními specifickými druhy pojištění mezinárodních rizik jsou námořní pojištění (pojištění námořní a vnitrozemské plavby), pojištění majetku (ztráta nemovitosti, ztráta osobního majetku a finanční odpovědnost za újmu nebo škodu), pojištění politických rizik (vyvlastnění, nekonvertibilita měny a omezení převodu, politické násilí) a pojištění úvěrových rizik.

DOTAZY?

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Děkuji za pozornost

POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA

SLEZSKÁ

1. BRAND, R.A., 2018. International Business Transactions Fundamentals. Hague: Kluwer Law International B.V. ISBN 978-90-411-9132-8.
  2. MULAČOVÁ, V. a P. MULAČ, 2013. Obchodní podnikání ve 21. století. Prague: Grada. ISBN 978-80-247-4780-4.
  3. DAVID, P.A., 2017. International logistics: The management of International Trade Operations. 5th ed. Berea: Cicero Books. ISBN 978-0-9894906-4-1
  4. SADGROVE, M.K., 2015. The Complete Guide to Business Risk Management. New York: Gower Publishing, Ltd. ISBN 978-1-4724-4221-5
  5. HIRSCHEY, M., 2009. Fundamentals of Managerial Economics. 9th ed. Mason: Cengage Learning. ISBN 978-0-324-58483-7
  6. LAMBING, P.A. and CH. R. KUEHL, 2014. Entrepreneurship. 4th ed. Harlow: Pearson Education. ISBN 978-1-292-04000-4
  7. MILES, D.A., 2011. Risk Factors and Business Models: Understanding the Five Forces of Entrepreneurial Risk and the Causes of Business Failure. Boca Raton: Universal Publishers. ISBN 978-1-59942-388-3.
  8. SVATOŠ, M., V. BENEŠ, K. RŮŽIČKA a M. ŠUBERT, 2009. Zahraniční obchod: teorie a praxe. Havlíčkův Brod: Tiskárny Havlíčkův Brod. ISBN 978-80-247-2708-0.
  9. SINGH, R., 2009. International Trade Operations, 2nd ed. New Delhi: Excel Books. ISBN 978-81-7446-735-5.
-